

Innst. 71 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:123 S (2014–2015)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Pål Farstad og Ketil Kjenseth om vannkraftkonsesjon i Nedre Otta

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen legge frem søknaden om utbygging av Nedre Otta for Stortinget.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren, Audun Otterstad og Terje Aasland, fra Høyre, Nikolai Astrup, Tina Bru, Odd Henriksen og Eirik Milde, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Oskar J. Grimstad, fra Kristelig Folkeparti, Simon Mølvær Grimstad, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Representantforslag 123 S (2014–2015) om vannkraftkonsesjon i Nedre Otta.

Komiteen viser til at Nedre Otta er det største vannkraftprosjektet i Norge i dag. NVE avga 25. juni 2014 positiv innstilling til Olje- og energidepartementet (OED). NVE la vekt på at Nedre Otta kraft-

verk med avbøtende tiltak som foreslått vil gi ca. 297 GWh fornybar energi, noe som tilsvarer det årlige strømforbruket til ca. 15 000 husstander.

Komiteen viser til at en konsesjon vanligvis bare gis hvis skader eller ulemper for allmenne eller private interesser anses for å være av mindre betydning sammenliknet med fordelene ved en regulering. Komiteen understreker at all utbygging av fornybar energi må gjøres på en måte som ivaretar hensynet til verdifull natur, i tråd med Norges internasjonale forpliktelser knyttet til blant annet konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) om å stanse tap av arter innen 2020.

Komiteen er kjent med at høringspartene er delt i synet på om Nedre Otta kraftverk bør bygges ut, og viser til NVEs innstilling i saken datert 24. juni 2014, der det fremgår at de berørte kommunene og fylkeskommunen er positive til en utbygging, mens Fylkesmannen og flere organisasjoner og privatpersoner uttaler seg imot. De negative konsekvensene er i hovedsak knyttet til det sammenhengende vassdragsmiljøet i Otta/Lågensystemet, langtvandrende bestander av harr og ørret, og elvesportaktiviteter som rafting og padling.

Komiteen er kjent med at NVE har foreslått en rekke avbøtende tiltak i sin innstilling, blant annet en minstevannføring på 30 m³/s. Komiteen har også merket seg at statsråden i brev til komiteen datert 10. juni 2015 (vedlagt) viser til NVEs innstilling og legger denne til grunn for videre saksbehandling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at Ottavassdraget allerede er utbyggt med seks kraftverk og fire magasiner. Flertallet viser videre til at den omsøkte utbyggingen av Nedre Otta kraftverk etter

dagens målestokk er et relativt stort elvekraftverk, men at utbyggingen ikke innebærer nye reguleringer, damanlegg eller andre større tekniske inngrep som krever konsesjon etter vassdragsreguleringsloven. Flertallet har likevel merket seg at en eventuell utbygging av Nedre Otta kraftverk gjør det nødvendig med erverv av fallrettigheter som er konsesjonspliktige etter industrikonsesjonsloven.

Flertallet viser til statsrådets svar på spørsmål fra Ola Elvestuen fra 23. mars 2015, der det redegjøres for at en utbygging krever tillatelse etter vannressursloven, og skal behandles i samsvar med denne lovens bestemmelser om store elvekraftverk. Flertallet viser til at det i statsrådets svar fremgår at det ikke er omsøkt noen ny regulering, og peker på at det uten bidraget fra allerede foretatte vassdragsreguleringer er kraftgrunnlag under 20 000 naturhestekrefter i Nedre Otta. Flertallet mener derfor det er tvilsomt om kravet til antall naturhestekrefter i det hele tatt vil være oppfylt.

Flertallet viser til at konsesjonsmyndigheten foretar en omfattende vurdering av den samlede belastningen på økosystemet i vassdraget i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven. Flertallet viser til at vurdering av konsekvenser for biologisk mangfold er et viktig tema i konsesjonsbehandlingen, og at konsesjonsmyndigheten bygger på fagrapporter om virkninger for fisk, fugl og fauna i denne saken. Flertallet legger til grunn at konsesjonsmyndigheten innehar den kunnskap som kreves om arters bestandssituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstand i området. Flertallet bemerker at denne elvestrekningen ikke omfattes av verneplanen for vassdrag, og det forholder de ansvarlige fagorganer og konsesjonsmyndigheten seg til. Flertallet har også merket seg at foreslått minstevannføringsregime skal sikre tilstrekkelig vannføring for fisk og andre levende organismer i vannet. Flertallet peker på at utløpet fra kraftverket flyttes over til Grindhølen av hensyn til fisk og elvesportaktiviteter.

Flertallet viser til at det er konsesjonsmyndighetens ansvar å finne løsninger som ivaretar elvesportinteressene i tilstrekkelig grad, samtidig som kraftproduksjonsplanene kan realiseres. Flertallet viser i den forbindelse til at Norges vassdrags- og energidirektorat har imøtekommet hensyn som bedre kan ivareta elvesportaktiviteter i Otta, og har anbefalt ekstra slipp av vann to dager i uka i seks uker på sommeren. Flertallet viser også til statsrådets brev av 10. juni 2015, hvor det opplyses at departementet er innstilt på å finne løsninger som ivaretar elvesportinteressene så langt det lar seg gjøre.

Flertallet viser til at Ottadalen er preget av landbruksaktivitet, bebyggelse og annen infrastruktur, og at vassdraget allerede er påvirket av reguleringer og kraftproduksjon. Flertallet viser til at

Nedre Otta-utbyggingen skal benytte allerede etablerte tekniske anlegg i vassdraget. Flertallet er kjent med at Olje- og energidepartementet som ledd i konsesjonsbehandlingen har avholdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen, og at innsigelsene er frafalt selv om Fylkesmannen prinsipielt ikke ønsker utbyggingen. Flertallet viser til at alle interessegrupperinger vil få anledning til å komme til orde og gi uttrykk for sitt syn i konsesjonsmyndighetens behandling. Flertallet har merket seg at et stort flertall i kommunestyrene i Sel og Vågå har anbefalt at det gis konsesjon.

Flertallet mener at utbyggingen, slik det fremgår med ulike avbøtende tiltak og vilkår, ikke er av en slik karakter at den bør forelegges og avgjøres i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at § 2 i industrikonsesjonsloven åpner for at saker om utbygging av vannfall kan forelegges Stortinget før konsesjon kan gis:

«Hvis ervervet gjelder vannfall som ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 20 000 naturhestekrefter, eller hvis betydelige interesser står mot hverandre, skal saken forelegges for Stortinget før konsesjon blir gitt, med mindre departementet finner det unødvendig.»

Disse medlemmer viser til at det minste utbyggingsalternativet som er anbefalt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), er på 20 197 naturhestekrefter, og at saken derfor kan behandles av Stortinget.

Disse medlemmer viser til høringsinnspillet fra fylkesmannen i Oppland fra 2012, der fylkesmannen uttaler at:

«det er svært uheldig at det blir bygd nye vannkraftverk i Lågen og Nedre Ottas hovedløp. Vi anbefaler derfor at det ikke gis konsesjon for utbygging av et nytt vannkraftverk i nedre Otta.»

Disse medlemmer er kjent med at Fylkesmannen i Oppland tidligere har foreslått at den aktuelle elvestrekningen vernes sammen med en større del av elvesystemet i området. Disse medlemmer viser også til at utbygger i sin søknad om utbygging slår fast at konsekvensene for naturmiljø, flora og fauna kan bli «middels til store» ved en utbygging i tråd med alternativ Åsåren, som er tilrådd av NVE.

Disse medlemmer er enig i at vassdragsnaturen i området er verdifull, og viser til at det er betydelige interesser knyttet til å ta vare på elvas urørte preg.

Disse medlemmer viser til at området inneholder de største og mest intakte flommarkssystemene som er igjen i Gudbrandsdalen, samt mange rødlistede arter. Flere av naturtypene i området er vurdert som nasjonalt truet.

Disse medlemmer viser også til at Nedre Otta inngår i Gudbrandsdalslågen som er et av våre siste innlandsvassdrag uten større tekniske inngrep. En regulering der vassdraget ikke lenger får renne fritt, vil kunne prege landskapet og redusere opplevelsesverdiene knyttet til en elv med stor og rask naturlig vannføring i lange perioder. Disse medlemmer viser også til at Fylkesmannen i Oppland beskriver Lågen med Otta som det vassdraget med de største verneverdiene av naturfaglig art i Oppland fylke.

Disse medlemmer konstaterer at en utbygging vil berøre næringsinteresser knyttet til rafting, padling og fiske. Disse medlemmer har merket seg at statsråden i sitt brev 10. juni 2015 bekrefter at det «ikke er mulig å bygge Nedre Otta kraftverk uten å redusere dagens forhold for elvesport i Ottaelva. Dette gjelder både kvantitet og kvalitet». Dette støttes av høringsinnspill fra NHO Reiseliv i 2012 som peker på at:

«En ytterligere regulering av Otta vil medføre store, negative konsekvenser for reiselivsnæringene i Nord-Gudbrandsdal; uansett hvilket alternativ som velges.»

Disse medlemmer anser at saken om Nedre Otta er en stor og prinsipielt viktig sak og at den derfor bør forelegges Stortinget. Disse medlemmer vil også peke på at det er over 10 år siden et vannkraftprosjekt ble behandlet i Stortinget.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram søknaden om utbygging av Nedre Otta for Stortinget.»

Disse medlemmer viser videre til at Norsk institutt for naturforskning (NINA) har uttalt at:

«Hvorvidt artenes preferanser for gyteforhold fortsatt blir oppfylt etter en regulering er vanskelig å fastslå med sikkerhet. (...) Det bemerkes også at vurderingene er gjort under forutsetning av at Nedre Otta vil være den eneste kraftutbyggingen i influensområdet, og at de samlede negative konsekvensene for fiskebestandene i utredningsområdet følgelig vil bli

større dersom de øvrige utbyggingene som er under vurdering oppstrøms og nedstrøms blir gjennomført.»

Disse medlemmer er kjent med at Rosten kraftverk i Gudbrandsdalslågen nord for samløpet med Nedre Otta er gitt konsesjon og er under utbygging.

Disse medlemmer mener derfor at det er behov for mer utredning før saken forelegges Stortinget og viser til lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven); § 8 (kunnskapsgrunnlaget), § 9 (føre-var-prinsippet) og § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning).

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber olje- og energiministeren sørge for at konsekvensene av utbygging av Nedre Otta utredes på en fyllestgjørende måte i tråd med lovverket.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram søknaden om utbygging av Nedre Otta for Stortinget.

Forslag 2

Stortinget ber olje- og energiministeren sørge for at konsekvensene av utbygging av Nedre Otta utredes på en fyllestgjørende måte i tråd med lovverket.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:123 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Pål Farstad og Ketil Kjenseth om vannkraftkonsesjon i Nedre Otta – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 24. november 2015

Ola Elvestuen

leder

Rasmus Hansson

ordfører

Vedlegg

Brev fra olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert den 10. juni 2015

Svar på representantforslag 123 S (2014-2015) om vannkraftkonsesjon i Nedre Otta

Jeg viser til brev av 26. mai fra Energi- og miljøkomiteen vedlagt Dokument 8:123 S fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Pål Farstad og Ketil Kjenseth om vannkraftkonsesjon i Nedre Otta. Representantene fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber regjeringen legge frem søknaden om utbygging av Nedre Otta for Stortinget".

Svar:

Den omsøkte utbyggingen av Nedre Otta kraftverk er etter dagens målestokk et relativt stort elvekraftverk, men utbyggingen innebærer ingen nye reguleringer, damanlegg eller andre større tekniske inngrep i vassdraget eller nærområdet. Kraftverket er planlagt i fjell og skal utnytte allerede eksisterende dam Eidefossen. De planlagte deponiene av tunnelmasser vil ha begrensede landskapsvirkninger, og vil i stor grad kunne tilpasses omgivelsene gjennom god planlegging og miljøtilpasninger. Søker har opplyst at svært mye av massen antas å bli etterspurt til pågående og planlagte vegprosjekter i området. Prosjektområdet ligger i et område med eksisterende veinett, og det vil kun være behov for korte veier inn til de planlagte tiltak og deponier.

Miljøvirkningene av Nedre Otta kraftverk knytter seg i hovedsak til berørt elvestrekning fra dam Eidefossen og til planlagt utløp i Ottaelva. Sommer vannføringen i elva vil være av avgjørende betydning når det gjelder landskapsmessige hensyn. NVE har foreslått en minstevannføring på 30 m³/s, og et slikt vannslipp vil gi god virkning for landskapet. Om sommeren vil det også ofte gå overløp over dammen og gi mer vann enn minstevannføringen.

Bestandene av harr og ørret er svært store, og har stor verdi både økologisk og for rekreasjonsfiske og reiseliv. Med de rette avbøtende tiltak, og et vannføringsregime som sikrer fortsatt oppvandring av fisk, legger konsesjonsmyndighetene til grunn at konsekvensene for fisk og ferskvannsbiologi ikke vil bli store. Det er av avgjørende betydning at det kommer på plass tiltak som sikrer oppvandring og nedvandring av harr og ørret som vilkår for en konsesjon til denne utbyggingen. Jeg vil imidlertid bemerke at det er strekningen i Lågen, fra samløpet med Otta og ned til samløpet med Sjoa, som har de mest produktive gyte- og oppvekstområdene. Denne strekningen

vil ikke bli berørt med utbygging av Åsåren-alternativet.

Både tetthet av rødlistearter og verdifulle naturtyper er høy, men de fleste registrerte lokaliteter er vurdert til å være av såkalt middels verdi. Det er nevnt flere forekomster av rødlistearter i fagrappporten, men forekomstene er hovedsakelig funnet utenfor områder som blir direkte berørt av utbyggingsplanene. Vassdraget er preget av store vannføringsvariasjoner og langs elva har det dannet seg lokale flommarksmiljøer og elveører (våtmark). Ingen av lokalitetene som berøres i Ottaelva har i følge konsekvensutredningen stor verdi, men flere defineres som lokalt viktige. Det er usikkert i hvilken grad flommene etter en eventuell utbygging vil være store nok til å ivareta flommarkvegetasjonen. Dersom konsesjon gis, skal flommarkvegetasjonen overvåkes og eventuelle avbøtende tiltak iverksettes om nødvendig. Både i Ottaelva og i Lågen vil det for øvrig være flere elveører, herunder de med størst verdi i Gudbrandsdalen, som ikke berøres ved utbygging etter Åsåren-alternativet.

Det er flere typer friluftaktiviteter i området, men det er elvesportaktiviteter – padling og rafting -, som vil bli mest negativt påvirket av omsøkte utbygging. Elvesporten utøves både i Sjoa og også i Ottaelva, men det er ikke mulig å bygge Nedre Otta kraftverk uten å redusere dagens forhold for elvesport i Ottaelva. Dette gjelder både kvantitet og kvalitet. Jeg har vanskelig for å se at utøvelse av elvepadling og rafting skulle være det avgjørende for konsesjonsspørsmålet for et så stort vannkraftprosjekt. Jeg er innstilt på å finne løsninger som både ivaretar elvesportinteressene så langt det lar seg gjøre, samtidig som kraftproduksjonsplanene kan realiseres. En løsning der vannføringen økes utover minstevannføring noen dager i uka, kan være en slik måte å imøtekomme begge interesser på.

Alle interessegrupperinger har så langt fått komme til orde og gitt uttrykk for sitt syn, og vi har mottatt mye relevant dokumentasjon som vil ligge til grunn for regjeringens endelige avveining av konsesjonsspørsmålet. Prosjektet slik det fremgår med ulike avbøtende tiltak og vilkår, medfører etter min mening ikke interessekonflikter av en slik art at det er nødvendig med foreleggelse for Stortinget. Det tas derfor sikte på at saken avgjøres av Kongen i statsråd på ordinært vis.